

13. januar 2014

Barrierer og løsningsforslag

Opsummering fra stormøde i Brønderslev d. 26.11.2013

På baggrund af indspil fra deltagerene på mødet er der peget på de 5 væsentligste barrierer med forslag til løsninger.

De 5 væsentligste barrierer vurderes at være (i prioriteret rækkefølge):

1. Regler og kontrol
2. Økonomi i naturplejen
3. Manglende sammenhæng mellem målet med naturplejen og tilskudsordningerne
4. Behov for tilskudsfordring af primært kalve på naturarealer
5. Mulighed for udegående dyr om vinteren (Regler om læskure ved vintergræsning)

1. Regler og kontrol i tilskud til naturpleje

1. Kontrol af tilskudsordninger
2. KO krav – betyder træk i EB støtten ved underkendelse af tilsagnsarealer
3. Manglende overblik over lovgivning og regler
4. Tilbagebetalingskrav af hidtil udbetalt tilskud er meget restriktive
5. Ønske om forhåndsgodkendelse af arealer

Løsningsforslag:

Den helt overordnede barriere, som var gennemgående på hele temadagen, og som blev gentaget af adskillige af deltagerne på mødet, var problemer med regler og kontrol af tilskud til den 5-årige ordning om naturpleje. Derfor er dette punkt underopdelt i 4 underpunkter.

Ad 1) Kontrol ved tilskudsordninger

Kontrolkrav er nationalt bestemt. Bør forenkles, så landmanden har sikkerhed for, at reglerne overholdes. Bør ikke bygge på subjektive kriterier som "tæt lavt plantedække". Delarealer som dyrene kommer over, men hvor dyrene kun foretager en let græsning, skal kunne medregnes, da disse delarealer er med til at sikre større biodiversitet. Det indgår som en del af dyrenes naturlige adfærd at bruge delarealer forskelligt.

Der vil f.eks. være våde pletter med dominans af græsarter, som dyrene ikke æder i bund, eller områder som dyrene af forskellige årsager bruger forskelligt. Det vil være uforholdsmæssigt byrdefuldt og helt ude af proportion med tilskudssatserne, hvis landmænd skal fraregne disse små delarealer på ned til 100 m². Derfor bør delarealer (også større end 100 m²), der indgår i indhegningen, kunne medtages i tilsagnet, såfremt dyrene kan færdes på arealet, også selvom delarealerne ikke græsses i bund. Der er netop behov for en samlet indsats i store indhegninger med mulighed for variation.

Der bør i højere grad tages hensyn til dyrevelfærd. Et mål om tæt lavt plantedække vil i mange tilfælde være ensbetydende med manglende dyrevelfærd på disse meget ekstensive arealer, hvor der i udgangspunktet heller ikke må tilskudsfordres. Den nye kontrolform efter fast græsningstryk kan løse problemet på en række arealer, men her er kontrollen fastlåst ift., at dyrene skal gå på arealet i 3 måneder, hvilket f.eks. hindrer rotationsgræsning og vintergræsning. Hvis der kan findes en løsning på dette, kan denne kontrolform være med til at gøre ordningen væsentligt mere fleksibel og give landmanden en større gennemskuelighed. *Tilføjelse: Som noget nyt bliver det fra 2014 muligt også at vælge kontrol efter fast græsningstryk på 5-årige tilsagn indgået før 2012. Der kan ansøges om dette på fællesskemaet til Enkeltbetaling.*

Det er desuden et problem, at tilsagnsbetingelserne er enslydende uanset naturtypen, da arealer har forskellige behov. Der er stor forskel på plejebehovet for produktive enge, næringsfattige overdrev og de ekstremt næringsfattige klitheder.

Ad 2) KO krav – betyder træk i EB støtten ved underkendelse af tilsagnsarealer

Plantedækkebestemmelserne for Enkeltbetalingsstøtteberettigede (EB) arealer betyder, at en række plantearter ikke kan godkendes. Ligeledes betyder reglerne for God landbrugs- og miljømæssig stand (GLM reglerne), at der er fastsat nogle minimumsregler for plejen af alle arealer. Dette krav har vist sig at kunne medføre underkendelser af arealer, hvilket får betydning for hele EB støtten. Dermed kan det være ganske byrdefuldt for den enkelte landmand at få underkendt naturarealer, da det påvirker tilskuddet på den øvrige del af bedriften. Dette er så vidt vides bestemt via EU forordningen, men har stor betydning for mange landbrugeres fravalg af tilskudsordningerne til naturpleje.

Ad 3) Manglende overblik over lovgivning og regler

Reglerne omkring tilskud til naturpleje, EB m.m. bør generelt forenkles betydeligt. Som det er i dag, kræver det specialviden at overskue alle enkeltheder og sammenhænge mellem reglerne, hvilket man ikke kan forvente, at den enkelte landmand kan overskue at sætte sig ind i, slet ikke i de mange tilfælde, hvor naturplejen kun udgøre en lille og ikke væsentlig del af bedriftens samlede økonomi. Reglerne bør derfor forenkles væsentligt. Det bør desuden overvejes, at tilbyde gratis rådgivning til landmænd omkring tilskudsregler til naturpleje. Det foreslås, at det bliver muligt, at forhåndsgodkende arealer til naturpleje.

Ad 4) Tilbagebetalingskrav af hidtil udbetalte tilskud er meget restriktive

Som reglerne er i dag, kan det ved konstateret misligholdelse af tilsagnsforpligtigelser i f.eks. år 5 i et 5-årigt tilsagn, medføre bortfald af tilsagnet med krav om tilbagebetaling af hidtil udbetalt tilskud. Dette uanset om forpligtigelserne i tilsagnet har været overholdt de foregående år. Dette

giver en meget stor økonomisk risiko for tilsagnshaver, især da kontrollen bygger på en subjektiv vurdering.

Der bør i stedet indføres et proportionalitetsprincip, som tager udgangspunkt i overtrædelsens alvor set i forhold til tilbagebetalingskravets økonomiske konsekvenser. Det foreslås, at hvis det ved en kontrol viser sig, at der er misligholdelse af tilsagnet, så mister landmanden årets tilskud, men uden tilbagebetalingskrav for de foregående år. Hvis det ved kontrol igen året efter viser sig, at der er misligholdelse af *de samme* forpligtigelser, bortfalder tilsagnet med krav om tilbagebetaling af hidtil udbetalt tilskud.

5) Ønske om forhåndsgodkendelse af arealer

For at minimere risikoen for tilbagebetalingskrav og give sikkerhed for at landmænd der søger tilskud, ikke senere står med et stort tilbagebetalingskrav flere år inde i et tilsagn, er der et ønske om mulighed for, at få forhåndsgodkendt naturarealer til tilskud til "Pleje af græs- og naturarealer". Dette vil ligeledes sikre, at landmænd ikke bruger mange ressourcer på at forsøge plejen af et areal, som så efterfølgende underkendes, hvor der allerede er afholdt en lang række udgifter i et forsøg på at gennemføre en naturpleje.

2. Økonomi i naturplejen

Fødevarerøkonomisk Institut har udarbejdet en rapport om økonomi i naturpleje: *'Økonomiske analyser af naturplejemetoder i beskyttede områder'*¹. Af rapporten fremgår det, at alle typer naturarealer og plejeformer giver underskud før tildeling af tilskud til pleje af arealerne og uden forrentning af jorden eller jordleje. Ifølge beregningerne er underskuddet mindst pr. ha på arealer med lav græsproduktion, fordi antallet af græsningsdyr er lavt, og derfor er behovet for staldudgifter mindre pr. ha.

Der er derfor behov for, at tilskudssatserne afspejler de reelle udgifter, hvis naturplejen kun skal ske af hensyn til naturen og ikke for at sikre en kødproduktion. Det kan derfor være nødvendigt, at der i højere grad differentieres mellem areal typer ud fra målet med plejen. Hvis der er tale om en meget ekstensiv drift for at sikre den optimale naturpleje, bør dette afspejles i tilskudssatserne.

Der skal være øget fokus på rådgivning omkring god management ift. valg af dyr, arealer, beliggenhed af arealer, vinterfodring, staldomkostninger m.m. Det er vigtigt af få de gode eksempler fremhævet. Centralt, at landmænd kan få optimal rådgivning om naturpleje, regler og tilskud uden ekstra omkostninger, når målet er naturpleje.

3. Manglende sammenhæng mellem målet med naturplejen og tilskudsordningerne

De nuværende tilskudsordninger til "Pleje af græs- og naturarealer" er alt for generelle ift. målet med naturplejen. De samme regler og kontrol er gældende for alle naturtyper – uanset om der er tale om meget ekstensive arealer eller produktive arealer. Dermed er det ikke muligt at lave en målrettet indsats mod pleje for særlige arter eller naturtyper.

Der er en disharmoni i lovgivningerne ift. at nå i mål med en mere målrettet naturpleje på de naturarealer, der skal plejes af hensyn til særlige beskyttelseskrævende arter og naturtyper.

Der mangler sammenhæng mellem de politiske mål og de indsatser der skal ske ift. mulige virkemidler. Der er behov for større grad af samtænkning af regler og udmøntning af politiske mål fra Naturstyrelsen, Fødevarestyrelsen og NaturErhvervstyrelsen. Der er behov for større vilje og forståelse for at få naturplejen til at fungere fornuftigt og kosteffektivt. Der skal tænkes i helheder, så sagsbehandlingen i sidste ende bliver enkel og gennemskuelig for lods-ejeren/dyreholderen.

4. Behov for tilskuds fodring af primært kalve

Reglerne i tilskudsordningen til pleje af græs- og naturarealer er sådan, at der ikke må tilskuds-fodres på tilsagnsarealer. Der kan dog søges dispensation for dette. Det kræver dog en dispensation fra kommunen, når der er tale om § 3 beskyttede naturarealer. Manglende mulighed for at tilskuds fodre, primært kalve, giver ofte ekstra driftsmæssige udfordringer for dyreholderne, da dyrene dermed kan tabe en del tilvækst ved afgræsning af naturarealer. Det kræver ekstra god management at tilpasse dyreholdet til ekstensive arealer uden mulighed for tilskuds fodring. Det kan desuden være svært at håndtere dyr på ekstensive arealer uden tilskuds fodder.

Som minimum bør kalveskjul derfor være tilladt. Derved tilføres kun meget få næringsstoffer til arealerne set i forhold til dyrenes fraførsel af næringsstoffer fra arealet i form af tilvækst.

Der mangler dokumentation for den skadelige effekt af at tilskuds fodre i begrænset omfang. Der bør derfor laves nærmere undersøgelser af dette.

5. Regler om læskure ved vintergræsning

Nye regler giver forvirring omkring, hvilke dyr der kan gå ude uden læskure om vinteren. Hidtil har visse racer været undtaget krav om læskure, men udmeldingen fra Fødevarestyrelsen er, at der ikke er sket en skærpelse af reglerne, og at veterinære vejledninger blot følges. Det opleves imidlertid som en opstramning for en række dyreholdere, der normalt lader deres ekstensive racer gå ude uden læskure. Der er derfor behov for en nærmere undersøgelse af, hvornår og hvilke racer der reelt har behov for læskure i vintermånederne.

På mange naturarealer må der ikke opstilles læskure af hensyn til anden lovgivning. Derfor vil det, på en lang række fredede og § 3 beskyttede naturarealer, ikke være muligt fremover at foretage vintergræsning, hvilket på nogle arealer dels kan være god naturpleje og dels være mest omkostningseffektivt.

1. Kilde: Økonomiske analyser af naturplejemetoder i beskyttede områder, Dubgaard, et al., 2012

midt
regionmidtjylland

Derudover har projektet fået støtte fra Kvæga-fgiftsfonden, Region Midtjylland samt kommunerne Ringkøbing-Skjern, Skive, Holstebro og Randers.

